

መጋርያ ባድመ፡

2ይ ክፋል

ረድኢ መሐሪ/አለና/ 19-08-2014

አብ ግዜ ብረታዊ ቃልሲ ብጉዳይ ባድመ ዝተላዕለ ግጭት'ኳ እንተዘይነበረ፣ ክልቲኡ ውድባት ህዝባዊ ግንባርን ህዝባዊ ወያኔን “ባድመ ትብጽሓና ኢያ” ናይ ምባል ወጠጥ ከም ዝነበረ ዝከሓድ ኣይኮነን። ብዛዕባ እጅግ ባድመ፡ ብዛዕባ “መረብ ምላሽ፡” “ሓሸዋ ምላሽ” ዝብል ዕግርግር ወላ'ኳ ጸጸኒሑ ዝሰማዕ ትርጉኽ እንተነበረ፡ ባድመ አብ ኢድ ሰውራ ኤርትራ ብድሕሪ ምእታዎ፡ ቅድም ብተ.ሓ.ኤ. ደሓር ከኣ ብህዝባዊ ግንባር ትመሓደር ከም ዝነበረት ኩሉ ህዝቢን ሎሚ ኣብ ውሽጢ ሃገርን ኣብ ስደትን ዝነበር ዘሎ ገዲም ተጋዳላይ ክልቲኡ ውድባት ኤርትራ ዝፈልጦ ዝነበረ ሓቂ ኢዩ። ብእዋኑ መሰረታዊ ፍታሕ ስለዝይተገብረሉ፡ እቲ ምስሕሓብ ድሕሪ ናጽነት'ውን መሊሱ ገዲዱ'ምበር ኣይሃድኡን።

መንገዲ ገዲፉ ናብ ንል መንገዲ ዝህውትት ኢሳይያስ፣ ንጉዳይ ባድመ ብዝምልከት መሰረታዊ ፍታሕ ንምግባር ቅሩብነቱ ኣርእዩ ኣይፈልጥን ኢዩ። ከምኡ'ውን መሪሕነት ውድብ ህዝባዊ ግንባር ንጉዳይ ባድመ ብዕቱብነት ርእዮም ኣይፈልጡን ኢዮም። ወላ'ኳ ኣብ ግዜ ቃልሲ፡ (ዓቢ ጸላኢ ክሳብ ዝሰዓር ብዛዕባ ባድመ ኣይንዛረብ ዝብል ሜላ እንተነበረ) መሰረታዊ ፍታሕ ግን ክግበር ነይሩዎ። ካብ 1991 ክሳብ ግዜ ረፈረንደም ስለምንታይ ቆላሕታ ከም ዘይተገብረሉ ድማ ዘስደምም ጉዳይ ነበረ።

ኣብ ከባቢ ባድመ ኩናት ንክባራዕ ድሌት ኢሳይያስ ከም ዝነበረ፣ ምብራዕ ጥራይ ዘይኮነ ከኣ ሕንፍሽፍሽ ንክፍጠር ድሒሮም ብዝተራእዩ ፍጻሜታት ክረጋገጽ ይኸእል ኢዩ። ህዝቢ ኤርትራ ካብ መጋርያ ባድመ ብዝተበገሰ ሃልሃልታ ሆየ ንክልብለብ፣ ኤርትራዊ ሃገራውነትን ኤርትራዊ መንነትን በብቐሩብ እናተዳኸመ ኣላሽ ናብ ምባል ንክበጽሕ፤ ዘዝጨነቐ ወደባት ኤርትራ ድማ ሃገሩን ዝፈትዎም ስድራ ቤቱን ጠንጢኑ ናብ ስደት ንክምርቀፍ ኢሳይያስን ፍሉይት ኣጫፊርቱን ኣቐዲሞም ብሕቡእ ኣኼባታት ወዲኦም ነይሮም ኢዮም።

ብናታቶም ኣረኣጸያ እቲ ን”ንግስነት” ኢሳይያስን “ውራስ ዓራት ወዱ ኣብርሃም”ን እሺ ይርሓሰና ኢሉ ዝቐበል፤ እዚ ናይ ሎሚ ወለዶ ዘይምኻኑ ኣጸቢቐም ገምጊሞም ዝነበረ ጉዳይ ኢዩ። ናብቲ ዝደልዩዎ ጥርዚ ሃረም ንምብጻሕ ከኣ ብዙሓት ፖሊሲታት ክሕንጹኡ ነበሮም።

ኩናት ባድመ እሉኽ ጥጅእ ኢሳይያስ ኣፈወርቂ ስለዝነበረ፣ ኣብ 1994 ኣብ ከባቢ ባድመ (ዴዳ፣ ሸሸቢት፣ ዓዲ ሃኪን፣ ጽላላ፣ ሃዳሙ፣ ማይ ቆቓሕ፣ ሸላሎ፣ ሓበላ፣ ግርመ፣ ሻምብቆን ተኾምብያን) ንዝነበረ ሓዊ-ሓዊ ዝጨኑ ዕጡቕ ሚሊሽያን ዞባዊ ሰራዊትን፣ ብረት ናይ ውምራድ ትእዛዝ ካብ ቤት ጽሕፈት ኢሳይያስ ተመሓላለፈ። እዚ ከኣ፡ ብድሕሪ ምብራዕ እቲ ኩናት፡ ሰራዊት ኤርትራ ንክሰዓር ቀዳማይ ስጉምቲ ነበረ። እቲ ኮነ ተባሂሉ ሰራዊት ኤርትራ ንምስዓርን መንእሰያት ንምህላቕን ዝተወሰደ ተኸታታሊ ስወር ስጉምትታት ድማ ኣብ ዝቐጽል መደባትና ከነቐርቦ ኢና።

ኣብ ግዜ ብረታዊ ቃልሲ ኣባል ክፍሊ ህዝባዊ ምምሕዳር ዝነበረ፡ ደሓር ኣማሓዳሪ ንኡስ ዞባ ዝኾነ ተጋዳላይ ኪዳነ ወልደስላሴ /ኪዳነ ቆራይ/ ኣማሓዳሪ ሓውሲ ከተማ ሻምብቆን ከባቢኡን ኣብ ዝነበረሉ ግዜ፣ ብዛዕባ ምውራድ ብረት ንኩሉ ሚሊሽያ፡ ዞባዊ ሰራዊትን ህዝቢን ኣብ ሓውሲ ከተማ ሻምብቆ ኣኪቡ “ናፍሱ ወከፍ ዓጢቐኩም ዘለኹም ብረት ብህጹጽ ኣውርድዎ” ዝብል ቀጢን ትእዛዝ ኣመሓላለፈሎም። ህዝቢ ካብቲ ዝነበረ ናይ ደባት ኤርትራን ትግራይን ምስሕሓብ ተበጊሱ ከምዚ ክብል ሕቶታቱ ኣቐረበ።

“ስለምንታይ ኢኹም ንዓና ንኤርትራውያን ጥራይ ብረት ኣውርዱ ትብሉና ዘለኹም። ወያኔ መመሊሳ ብረት ተዕጥቐ ኣላ፣ ንሰኹም ድማ ብረት ኣውርዱ! ትብሉና? ብረት ምውራድ እንተኾይኑ ክልቲና፣ ምዕጣቕ እንተኾነ ድማ ኩላትና ደኣ ክንግጥቐ ይግባእ እምበር ንበይንኹም ጥራይ ኣውርዱ ማለትሲ ኣይግድን! ብዛዕባ ጉዳይ ባድመ ከኣ መንግስቲ ምስ መንግስቲ ተራኺቦም ፍታሕ ይግበሩሉ። ስለምንታይ

ምትፍናን? ስለምንታይ ናብ ዘድሊ መኣዝን ንጥምዘዝ ኣሎና?" ዝብሉ ሕቶታትን ርእይቶታትን ኣቕረቡሉ።

ግን ኢሳይያስ ዝቐበሮ ነታጉ ኣብ ሰዓቱ ክትኮስ ስለዝነበሮ፣ ትእዛዝ ስለዝኾነ፣ ኩሉ ብረት ወራዳ ብኤነ-ትረታት መካይን ተተጻዒኑ ናብ ኣስመራ ክፍሊ ዕቃብ ብረት /ኤምዳድ/ ተኣከበ። እቲ ብረት ምውራድ ሓደ ካብቶም ስወራት ስራሓት ኢሳይያስ ነበረ። እንተኾነ እቲ ምስሕሓብ መመሊሱ ገደደ'ምበር መህድኢ ኣይረኽበን። ኣነ ኣብ 1996 ካብ ስራሕ መንግስቲ ህግደፍ ብድሌተይ ብድሕሪ ምጥያሰይ ናብ ስራሕ ምእራይ ዕንድዳ /Gum Arabic/ ናብቲ ከባቢ /በርቂ ላጽያ፡ ውድቢ፡ ሸሸቢት፡/ ወፊረ ስለዝነበርኩ፡ እቲ ዝነበረ ምስሕሓባት ብኣካል ተኻፊሎ ነበርኩ። ብሰንኪ'ቲ ምስሕሓብ ድማ ብዙሕ ክዕመም ዝነበሮ መደባት ይዘናበል ነበረ። ብፍላይ፡ ኣብ 1995-96 መስገላ ኑር ሑሴን ሓድሽ ኣማሓዳሪ ኣውራጃ ጋሽን ባርካ ኮይኑ ተመዘዙ ኣብ ዝመጽኡሉ ዓመት፣ እቲ ግርጭት ናብ ዝለዓለ ጥርዙ ደየበ። ነቲ ብሰንኪ ምስሕሓብ ኣብ ስራሓት ምእራይ ዕንድዳ ዘንገፈኒ ጸገም፡ ናብ ኣማሓዳሪ ዞባ ደብዳቤ ጽሑፊ ነይረ እዩ።

ሓለፍቲ ምምሕዳራት፣ እንተላይ እቲ ሸዑ ኣዛዘ ፖሊስ ናይቲ ኣውራጃ ኮይኑ ተመዘዙ ዝነበረ ኮሎኔል ዘሚኪኤል ተኸልያ /ወዲ ተኸልያ/ ንዝርርብ ሰላም ምስ ኣሕዋት ትግራዎት ክሳብ ከተማታት ዓድዋን ሸረ እንዳ-ሰላሴን ተመላሊሶም ነበሩ።

ውዲት ኢሳይያስ ብድሕሪ መጋረጃ ሕቡእ ስለዝነበረ ግን ጉዳይ ባድመ መመሊሱ ድኣ ተሸንክረ'ምበር መሰረታዊ ፍታሕሲ ኣይተገብረሉን። ምክንያቱ ነቲ ዝፈልሕ ዝነበረ ማይ ውዑይ መመሊሱ ሸረኸረኸ ከም ዝብል ይግበር ስለዝነበረ። ብወገን መንግስቲ ህግደፍ ብመሰረቲ መፍትሒን መህድኢን ክግበረሉ ይድለ ኣይነበረን። እንተዘድለስ ኣብ ግዜ ረፈረንደም ምተዘርበሉን ነባሪ ፍታሕ ምተገብረሉን። ስለዚ እቲ ሰዓቱ ምስ ኣኸለ ክፍጀር ዝነበሮ፣ ኢሳይያስ ክጥቀመሉ ክብል ካብ ነዊሕ ዓመታት ዘጸወዶ ናይ ባድመ ፈንጂ (ታይም ቦምብ) ኣብ ሰዓቱ ኢዩ ተተኩሱ'ምበር ሃንደበት ኣይነበረን።

ቅድሚ ምጀማር ውግእ ባድመ ኢሳይያስ ኣፈወርቂ ህዝቢ ኤርትራ ንምዝንጋዕ ክብል ምስ ቀዳማይ ሚኒስትር ኢትዮጵያ ነበር ነፍሱ-ሄር መለስ ዜናዊ ብዛዕባ ዓዲ ምሩግን ጉዳይ ሚሊሽያን ናይ ሃጠው-ቀጠው ደብዳባታት ይጸሓፍ ነበረ።

ቅዳሕ ናይቲ ንምብራቕ ኣምሲልካ ንምዕራብ፤ እንግጢዕ ንዘርእ ኣለና ዝዓይነቱ ቀዳማይ ወቀጥ ደብዳቤ፡ ከምዚ ይብል፡-

“ብጻይ መለስ
ከመይ ቀኒኻ፣

ሎሚ ክጽሕፈልካ ዝደረኸኒ፣ ኣብ ከባቢ ባዳ ዘሎ ኣተሓሳሳቢ ኩነታት'ዩ።

ኣብ መንጎና ዘሎ ደባት፣ ብልማድ ዝተፈልጠ'ምበር፣ ብልክዕ ሕንጻዱ ዝተነጸረን፣ ኣረጋገጽና ዝፈለጥናዮ'ዩ ኪበሃል ኣይከኣልን። ምስ ካልኦት ናይ ሎሚን መጻእቲን ዝምድናታትና ከኣ፣ ብዙሕ ኣቓልቦ ጌርናሉ ዝጸናሕና ጉዳይ ኣይኮነን። ንሓዋሩ'ውን ኣገዳስነቱ ወይ ኣከራኻርነቱ ዘሻቕል'ዩ ኣይብልን። እዚ ኣብ ቦትኡ እናሃለወ ግን፣ ሓሓሊፎም ኣብ ነንበይኑ እዋናት፣ ብዝተፈላለዩ ቀለልቲ ምክንያታት፣ ምስሕሓባት ኪርኣዩ ጸኒሖም ኢዮም። ብዓቕሞም ከኣ፣ ኣብ ከከባቢኦም ብዝርከቡ ሓለፍቲ ብሕውነታዊ መንገዲ ንምርግጋኦምን ንምፍታሖምን ኪፍተን ጸኒሖ'ዩ። ኣብዚ መወዳእታ እዋን፣ ኣብ 'ዓዲ ምሩግ ብሰራዊትኩም ብሓይሊ ዝተወሰደ ስጉምቲ ግን፣ ናይ ብሓቂ ዘገሂ ኢዩ።

እዚ ጉዳይ፣ ክሳብ ብወተሃደራዊ ሓይሊ ስጉምቲ ምውሳድ ዘበጽሕ ምክንያት ኣይነበርን። ክሳብ ክንድዚ ኣቓልቦ ዝሓትት ኣገዳሲ ጉዳይ እንተነይሩ'ውን፣ ብሕውነታዊ መገዲ ምርድዳእ ንምፍትሖ ኣምበይምሸገረን። ብሱሩ ሕንጻዳት ደባት ምስኣል ዘድሊ እንተኾይኑ'ውን፣ ብዝሓሸ ኣገባብ ሃዲእካ ኪፍታሕ ዝከኣል'ዩ።

እቲ ተወሲዶ ዘሎ ስጉምቲ፣ ምክኑይ ናብ ዘይኮነ ምስሕሓብ ከዩምርሕ ምግታኡ ኣገዳሲ ኮይኑ ስለዝረኣየኒ ከኣ፣ ባዕልኻ ዓቃል ስጉምቲ ክትወስደሉ እላቦ።

ምስ ሰላምታ
ብጻይካ
ኢሳይያስ ኣፈወርቂ

16-08-97”

ትሕዝቶ ናይታ ቀዳመይቲ ደብዳቤ ከምዚ ኣብ ላዕሊ ዘሎ ኢዩ። ነቲ ብመግዛእቲ ኢጣልያ ዝተሓንጸጸ፣ ካብ ሃገራት ኣፍሪቃውን እቲ ዝነጸረ ዶብ ኤርትራን ኢትዮጵያን “ብልማድ ዝፈለጥናዮምበር ብልክዕ ሕንጻዱ ዝተነጸረን ኣረጋጊጽና ዝፈለጥናዮ ኪበሃል ዚከኣል ኣይኮነን።” ኢሉ ኢሳይያስ ኣፈወርቂ ኣብ ቀዳመይቲ ደብዳቤ ኡ።

ብድሕሪ ኩናት ዝቐርብ ዝነበረ መጎተ ግን “ኣብ መንጎ ኤርትራን ኢትዮጵያን ንጹር ናይ ኢጣልያ ሕንጻዱ ዶባት ኢዩ ዘሎ” ይብል ነበረ። ብድሕሪኡውን ዝተጸሓሓፉዎ ደብዳቤታት ነይሩ ኢዩ። ግን እቲ ዝሰወር ዝነበረ ሓዊ ብባድመ፤ እቲ ናይ ምድህላል ምጽሕሓፍ ድማ ብዓዲ ምሩግን ባዳን። እቲ ስብቆ ኩናት ቀስ-ብቐስ ሸረኹ-ረኹ ክብል ምስ ጀመረ ከኣ፤ እቲ ምእንቲ ኣገደስቲ ሰባት ንምእሳርን ህዝቢ ኤርትራ ንምብትታንን ዝተተለመ ዘርኢ ክርዳድ፤ ንንዊሕ ዓመታት ተቐቢሩ ዝነበረ ነታጉ ባድመ ተተኮሰ።

ብዕላማ ኢሳይያስ፣ ባድመ ከም ቅብርቲ ፈንጂ ዝገበረሉ ምኽንያት፣ ናብ ሕቡእ ተልእኾኡ ንምብጻሕ፣ ካብ ግዜ ገድሊ /1970-1991/ ዝሞሎቑዎ ተረፍ-መረፍ ጀጋኑ ኤርትራውያን ደቀባት ንምቕራም፡ ክኸውን እንክሎ፤ ኣብ ወርሒ ግንቦት 1998 ምብራዕ ኩናት ብዘሰዓቦ ሕንፍሽፍሽ ድማ ነቶም ብዲሞክራሲ ንተኣዘዝ፣ ቅዋም ይዘርጋሕ፡ ሕድሪ ስወኣትና ንተግብር... ወ.ዘ.ተ... እናበሉ ድቃስ ከለኦም ዝነበሩ መሪሕነት ውድብ ህዝባዊ ግንባር ንምሕቃቕ፤ ከምኡውን ንህዝቢ ኤርትራ ንምብትታን፡ ንሱ ከኣ ኣብ መንጎ ኮይኑ ተሓምበለ ንምባልን፤ ዝተኣልመ ጥጅእምበር ጉዳይ ባድመ ዓዚዞ ማለት ኣይነበረን።

ሽዑ እቲ ውግእ ዝተጀመረሉ ግዜ፣ ኢሳይያስ ናብ ሱዕድያ ገይሹ ነበረ። እቲ መገሻ ከኣ ማለ ከም ዝነበረ ደሓር ብብቁሩብ ጭቡጣት ሓበሬታታት ሰሊኹም ኢዮም። ኢሳይያስ ካብ ግዜ ገድሊ ክሳብ ናጽነት፤ ሓደ ዓቢ ስርሒት ንምክያድ፣ ይገይሽ ነይሩ ኢዩ። ከምቲ ኢብራሂም ዓፋ ንምቕንጻል ውዲት ጠጅኡ ሽዑ ናብ ሱዳን ዝገሸን፣ ናብቲ ሽዑ ኣብ ሶርያ ዝነበረ ዋና ጸሓፊ ህዝባዊ ግንባር ኣቶ ሮሞዳን መሓመድ ኑር መርድእ ዝሰደደን፣ ውግእ ባድመ ንምውላዕ ድማ ክርቢት ዝሸርጥጥ እንኮ ጀነራል መዚዞ ናብ ሱዕድያ ኢዩ ዝሸደ።

ካብ መገሻ ሱዕድያ ኣብ ዝተመልሰሉ ሰዓት፣ ብቐጥታ ናብ ኤራቲቪ ቀሪቡ ንብዓት ሓርገጽ ነበዑ። ኣርቲፊሻል ኣዲንቲ ቀይሩ መደረ። ብዛዕባ እቲ ኩናት ሓንቲ ከም ዘይፈልጥ ድማ ዓው ኢሉ ኣብ ቅድሚ ህዝቢ ኤርትራን ዓለምን መሓለን ኣስቆርቆረን።

ኩርቶ ካምሻን ሰንደል ሳእኒን ገይሩ ይዛረቡሉ ኣብ ዝነበረ ግዜ፣ ገበነኛ ኢሳይያስ ከምዚ በለ፦

“ካብ መገሻ ሱዕድያ ምስ ተመለስኩ ደኽመ ስለዝነበርኩ፣ ቀ...ም! ኣቢሊ ከለኹ ኢዮም ኣተንሲኦሙኒ። ደሓር ‘ወያነ ኣብ ባድመ ውግእ ጀሚሮም’ ምስ በሉኒ ፈጹመ ክኣምን ኣይከኣልኩን” ክብል ናይ ኣምሰሉ ዘረባ ኣስመዐ።

እንተኾነ ኣብ ሱዕድያ ኣብ ሆቴሉ ኣብ ዝነበረሉ ግዜ፣ ከምቲ ድሒሩ ዝተሰምዐ፡ ምስ ፍሉያት ሰባት ጥራይ ንከተራኽቦ ክሪስታል ዝተገጣጠማ ናይ መራኽቢ ረድዮ ብትእዛዝ ተተኽላትሉ ነበረት። ኣብቲ ሆቴል ኮይኑ ንኩናት ባድመ ኣብ ዝመርሓሉ ዝነበረ ግዜ፣ ብህጹጽ ወሳኒ መጥቃዕቲ ንኺክየድ፣ እንተኾነ ግን እቲ ናህሪ ካብ ገምሃሎ ንክይሓልፍ ጥብቂ ትእዛዝ ከም ዘመሓላለፈ ድጉላት ምስጢራት ኣለዉ። ኩናት ባድመ ኣብዚ ዓለም ናብ ንእሽቶ ቁሸት ተቐይራትሉ ዘላ ዘመኑ-ግሎባላውነት ዝተገብረ ስለዝነበረ፤ እቶም ንሓቂ ክዓባብጡ ዝፍትኑ መራሕቲ ጉጅለ ህግደፍ ኪሰልጦም ኣይኮነን። ጉዳይ ባድመ ድማ ኣብ ኣህጉራዊ መጋባኢ ዘይቅየር ፍርዲ ስለዝተሞህበሉ፣ ፈሊጡ ንሓቂ ክዓብጥ ዝደለ ሰብ እንተዘይኮይኑ ኣዘዩ ዝተጋህደ ጉዳይ ኢዩ።

ኢሳይያስ ኣምሰሉ ኣብዘን ዝሓለፉ ዕስራን ሰለስተን ዓመታት ብብቐሩብ ንዕኡ ዝመሰሉ ብቅልውላው መንነት ዝሰንከሉ ሓለፍቲን ሓሸከት ሰራዊት ደምህትን ክምልምል ስለዝጸንሐ፣ ክሳብ ሎሚ ኣብ ኮረሻ ስልጣን ክጸንሕ ክኢሉ ኣሎ። እቲ ምህን ተንኮላትን ግን ዘይውዳእ ኣይኮነን። ዛሬ ሓቂ ጥራይ ኢዩ ዘይውዳእምበር፣ ሓሶትሲ ፈልፋሊ ምንጨይ የብላን። ስለዝኾነ ድማ እነሆ ሎሚ ሓቅታት ህዝቢ ኤርትራን፣ ሓሶታት ህግደፍን ገጽ-ንገጽ ተፋጠጦም ይርከቡ ኣለዉ። ውድቀት መንግስቲ ህግደፍን ሞት ገበነኛ ኢሳይያስን መመሊሶም ጋህዲ እናኾኑ ይመጽኡ ኣለዉ።

ብምብራቅ እቲ ኩናት ብዙሓት ሰባት ሰንቢዶም፣ ሃገር ብምልእታ ኣንቀጥቂጣ። በቲ መደረን መግለጺን ኢሳይያስ ዝሓነነ ህዝቢ ከኣ ብድሕሪ ምፍራስ ግንባራት፣ ተመሃሮ ዩኒቨርሲቲ ኣስመራ ዝመርሕዎ፤ ኣብ ከተማ ኣስመራ ዓቢ ናይ ተቓውሞ ሰላማዊ ሰልፊ ተኻየደ። እታ ኢሳይያስ ኣፈወርቂ ብምስጢር ዝወልዓ ክርቢት ባል-ባል ብምባላ ከኣ፣ ጭድድ ፍንጭሕ ኢሉ ዝሓደረሉ ለይቲ ነበረ። ኣሎ ተካል ዕልልታ፣ ኣሎ ድማ ርሑስ ኣውያት ዝኸኖ ፍጻሜ ምጅማር ኩናት ባድመ እምበኣር፤ ዕሉል ሽፍታ ኢሳይያስ፣ ኤርትራውያን ንምብትታን ዕላማኡ ዝሃረመሉ ነጥብ-መቐይሮ ኮነትሉ።

ሞት ክናና ንኢሳይያስ!
ደበሳ ኢዮብ ንህዝቢ ኤርትራ